

УДК 338.48

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ КРАЇН ЄС

Данільєва Ю.Г.

INTEGRATION OF UKRAINE TO THE TRANSPORT MARKET OF THE EU COUNTRIES

Danilieva J.

У статті висвітлено особливості співпраці України та ЄС у транспортній галузі, розглянуто основні шляхи інтеграції транспортної системи України до ЄС. Зазначено, що співробітництво між Україною та ЄС у сфері транспорту спрямоване на реконструкцію та модернізацію транспортних систем і мереж доріг в Україні, розвиток і забезпечення сумісності транспортних систем України та ЄС у контексті створення Транс'європейської транспортної мережі. Визначено пріоритетні напрями співробітництва України та ЄС у галузі транспорту, зокрема, розвиток транспортної інфраструктури України та її інтеграція до загальноєвропейської транспортної системи; підвищення рівня безпеки на транспорті та адаптація відповідного національного законодавства із залученням проекту ЄК TWINNING; модернізація та оновлення основних фондів і рухомого складу транспорту; створення Спільного авіаційного простору між Україною та ЄС. Розглянуто деякі регіональні ініціативи щодо співпраці України та ЄС. Наголошено на необхідності розробки спеціального механізму сертифікації з наданням державної підтримки та реалізації принципів міжнародного транспортного права в Україні.

Ключові слова: інтеграція, транспорт, послуги, система, інфраструктура, країни ЄС.

Вступ. На початку 2017 року генеральний директор з питань мобільності та транспорту Європейської комісії Хенрік Хололей запропонував започаткувати регулярний, щорічний транспортний діалог між Україною та ЄС з питань, які формують порядок денний і принесуть у транспортну галузь країни як реалізацію нових інфраструктурних проектів, так і формування загальної транспортної стратегії ЄС та України [12].

Постановка проблеми. Останніми роками сфера послуг все більше починає займати стійкі позиції в світовій економіці. Її вплив на економіку країн настільки великий, що нерідко постіндустріальне суспільство називають суспільством послуг. У більшості країн збільшується не тільки їх частка у ВВП, а й істотно розвивається міжнародна торгівля

послугами, що впливає на позитивне сальдо в платіжних балансах країн. Для України, економіка якої значною мірою залежить від ефективної участі в міжнародному поділі праці, особливого значення набуває проблема розвитку сфери транспортних послуг [2, с.9].

Сьогодні розвиток світової транспортної системи відбувається в тісній кореляції із зовнішніми глобальними процесами, які протікають у світовому господарстві.

Прагнення держави забезпечити розвиток експорту транспортних послуг, ефективніше використовувати транзитний потенціал, підвищувати конкурентоспроможність вітчизняного транспорту на міжнародному ринку транспортних послуг може бути реалізовано за рахунок інтеграції українських транспортників до ринку транспортних послуг країн ЄС. Україна задекларувала готовність здійснити все можливе для модернізації своєї транспортної системи шляхом підписання та ратифікації низки відповідних міжнародних конвенцій, а також участі в міжнародних організаціях, гармонізації внутрішніх норм і стандартів щодо роботи транспорту з вимогами європейських *acquis communautaire*. Зближення українського права з *acquis communautaire* ЄС є не тільки інструментом поглиблення економічної кооперації з ЄС, але також важливим засобом підвищення подальшого розвитку України в цілому [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема інтеграційних процесів транспортної системи до ЄС набула широкого обговорення як у наукових, так і у професійних колах. Більшість наукових робіт присвячена питанням розвитку транспортних систем на національному, регіональному і світовому рівнях. У цьому сенсі слід відмітити праці Захарової О. [3], Кузьменко Ю. [5], Мандрик Л. [6], Погребиського М.[8], Прейгер Д.[9], Сирийчик Т. [10] та ін. Чимало праць зазначених авторів присвячено питанням формування та розвитку потенціалу транспортної системи. Особливості інтеграції Укра-

їни в світовий економічний простір досліджували у своїх наукових працях такі вітчизняні вчені економісти та практики як Дикань В. [2], Винников В. [1], Кислий В., Біловодська О., Олефіренко О., Соляник О. [4]. Проте питання інтеграції України до ринку транспортних послуг країн ЄС потребує подальших досліджень.

Метою дослідження є напрями співпраці України з транспортними системами країн ЄС в контексті інтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах на розвиток транспортної галузі великий вплив має глобалізація світової економіки. Під її впливом визначаються нові тенденції розвитку міжнародних перевезень, серед яких виділяють: посилення ролі експедиторської та логістичної діяльності у транспортному процесі; формування мультимодальних логістичних центрів, розвиток контейнерних та контейнерних систем транспортування. До того ж необхідна реструктуризація транспортного комплексу України, його поетапна інтеграція в загальноєвропейські та світові транспортні системи [1, с. 27].

Серед пріоритетних напрямів співробітництва України та ЄС у галузі транспорту виділимо наступні:

розвиток транспортної інфраструктури України та її інтеграція до загальноєвропейської транспортної системи;

підвищення рівня безпеки на транспорті та адаптація відповідного національного законодавства із залученням проекту ЄК TWINNING;

модернізація та оновлення основних фондів і рухомого складу транспорту;

створення Спільного авіаційного простору між Україною та ЄС [10, с.92].

Україна та ЄС також співпрацюють у рамках різних регіональних ініціатив, зокрема ТРАСЕКА, та на міжнародному рівні – в рамках міжнародних транспортних організацій, угод та конвенцій, ратифікованих сторонами.

Розглянемо сучасні заходи щодо співпраці України та ЄС у транспортній галузі.

Важливим кроком у напрямку посилення інтеграції між ЄС та країнами Східного партнерства стало створення спільної транспортної мережі між ЄС та його східними сусідами у 2013 р. у Люксембурзі.

У 2015 році завершено проект Twinning «Надання інституційної підтримки Міністерству інфраструктури України з питань підвищення ефективності роботи та конкурентоспроможності залізничного транспорту в Україні». За підтримки проекту розроблено нову редакцію Закону України про залізничний транспорт [7].

У 2016 році стартував проект технічної допомоги Європейського Союзу «Підтримка імплементації Угоди про асоціацію та Національної транспортної стратегії», розрахований на два роки. Метою проекту є сприяння інтеграції та модернізації транспортного сектору України та окремих під секторів

галузі транспорту відповідно до зобов'язань в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також оновлення Національної транспортної стратегії України відповідно до законодавства, стандартів і вимог ЄС та сприяння у її подальшій імплементації.

На початку 2016 року розпочато проект ЄС «Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС», скорочено Association4U², що означає 'Асоціація для України й для тебе'. Головна мета Проекту – посилити спроможність та підвищити продуктивність державних установ України з метою забезпечення комплексного виконання ними зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію [6].

В жовтні 2016 року в рамках інструменту технічної допомоги Європейського Союзу Twinning було започатковано проект «Підтримка Міністерства інфраструктури у запровадженні умов для застосування європейської моделі ринку послуг залізничного транспорту в Україні» (продовження завершеного проекту). Мета проекту полягає у підвищенні ефективності державного управління в умовах реформування залізничного транспорту і розвитку конкуренції відповідно до положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Проект передбачає впровадження комплексу заходів для зміцнення потенціалу Міністерства інфраструктури України при розробці політики для створення конкурентного ринку залізничних послуг, встановлення вимог безпеки в залізничній галузі відповідно до європейських норм та стандартів та інтеграція української залізничної системи з транс'європейською транспортною мережею.

З метою імплементації Директиви ЄС 2010/65/ЄС та запровадження морського єдиного вікна розглядається можливість залучення експертної допомоги в рамках проекту AnNa – (Advanced National Networks for Administrations). Проект сприяє налагодженню узгодженого підходу до спрощення адміністративних процедур при здійсненні міжнародної торгівлі та обміну даними між національними системами морського єдиного вікна [11].

Очікується, у 2017 року розпочнеться новий регіональний проект з морської безпеки, безпеки і охорони морського середовища в регіонах Чорного і Каспійського морів. Метою проекту є подальше вдосконалення морської безпеки, а також підвищення рівня запобігання забрудненню морського середовища, забезпечення готовності і реагування в регіоні [11].

У сфері автомобільного транспорту за участі експертів на основі проекту Типового положення про Систему управління безпекою руху на автомобільному транспорті доопрацьовано відповідно до європейських практик проект Положення про Систему управління безпекою.

Серед сучасних напрямків роботи України та ЄС у сфері автомобільного транспорту слід відмітити використання європейських практик розслідування ДТП в країнах ЄС, в тому числі із застосуванням сучасних технологій. Українським колегам на-

дають інформацію про функціонування баз даних ДТП в Європі та приклади відповідних шифрувальних книг.

Влітку 2016 року стартував проект Twinning «Гармонізація законодавства України в галузі льотної придатності повітряних суден авіації загального призначення та в галузі сертифікації аеропортів/аеродромів України з відповідними нормами та стандартами ЄС та їх впровадження». Загальною ціллю проекту є підтримка розвитку цивільної авіації України та інтеграції до європейської системи, шляхом гармонізації авіаційних правил України з відповідними актами ЄС та їхнє впровадження в сферах сертифікації аеродромів/аеропортів та льотної придатності повітряних суден і їхніх виробів, запчастин, бортового обладнання, а також сертифікації конструкторських бюро і виробничих об'єднань [7].

Актуальним інтеграційним напрямком співробітництва України та ЄС є співпраця з тематичними програмами та агентствами Європейського Союзу, зокрема,

- з Європейським агентством з безпеки польотів (EASA);

- з Європейською Залізничною Агенцією (ERA);

- з Європейським агентством з питань морської безпеки (EMSA).

Важливим аспектом в ефективності транспортної галузі України є техніко-технологічна сумісність з європейською транспортною системою, тому необхідно розробити нормативно-правовий механізм, який би сприяв втіленню техніко-технічних вимог, які базуються на відповідних нормативах ЄС.

Тарифна політика досить важлива для транспортної галузі, оскільки від неї залежать прибутки та її розвиток. Але вона не повинна бути взаємопов'язаною з поліпшенням послуг, що надаються громадянам. Проголошена Урядом України лібералізація зовнішньоекономічної діяльності в державі повинна йти поруч з проведенням реформ у тарифній політиці в галузі залізничного транспорту. Саме тут необхідно запроваджувати принцип прозорості тарифу на послуги. Це особливо важливо робити у галузі, яка має монополію на ринку послуг. Якщо в авіації, морському чи автомобільному транспорті це робиться більш менш прозоро, оскільки громадяни мають можливість обирати послуги тієї чи іншої компанії, то в послугах залізниці така можливість відсутня [5, с.36].

Враховуючи той факт, що у транспортній галузі міжнародне співробітництво відіграє важливу роль, то саме тут проявляються найбільш яскраво ринкові механізми та відданість усім тим принципам, на яких ґрунтується робота цієї галузі в ЄС. Це найбільш проявляється у роботі морського та повітряного транспорту, де існують міжнародні вимоги до засобів перевезення вантажів та пасажирів. Внутрішні річкові перевезення, які виконуються теплоходами змішаного плавання також відповідають цим вимогам. Залізничний та автомобільний транспорт

більше зорієнтовані на внутрішні перевезення і тому саме ці сфери вимагають значної уваги до впровадження вимог, які викладені у нормативних документах ЄС.

Природна монополія залізниці повинна пройти етапи реформування і запровадження принципу конкуренції та вільного доступу на ринок іноземних перевізників. Звичайно це може відбутися тільки за умови змін законодавства та бажання керівництва поліпшити роботу цієї галузі з метою підняття її до рівня європейських стандартів. Цей шлях непростий і вимагає значних фінансових витрат.

Важливим кроком у поліпшенні рівня стандартів та підходів є розробка спеціального механізму проведення сертифікації з наданням державної підтримки. Тому з метою наближення національних технічних, технологічних та екологічних стандартів і вимог, необхідно розробити організаційно нормативне та фінансове забезпечення запровадження систем ISO 9000 та 14000 у транспортній галузі [8, с.11].

Реалізація принципів міжнародного транспортного права в Україні значною мірою буде залежати від розробки та реалізації заходів щодо вступу до міжнародних транспортних організацій з визначенням пріоритетів, пов'язаних з інтеграцією транспортно-дорожнього комплексу України до транспортних систем ЄС і подальшим розвитком транзитних перевезень, та поетапного приєднання України до міжнародних конвенцій та багатосторонніх угод у галузі транспорту, у тому числі:

- Конвенції про спільну транзитну процедуру (Женева);
- Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіото, у редакції 2000 р.);

- Конвенції ООН з міжнародних та мультимодальних перевезень вантажів;

- Конвенції про договір міжнародного дорожнього перевезення вантажів;

- Угоди про міжнародні перевезення швидкопсувних продуктів та про спеціальні засоби, які призначені для таких перевезень [9, с.14].

Для забезпечення поступового входження транспортної галузі України в систему ринкових відносин з державами-членами ЄС необхідно:

- підготувати та підписати угоду про партнерство в галузі транспорту та інтеграційну політику між ЄС та Україною;

- розробити комплекс організаційно-правових заходів щодо розробки та укладення міжнародних угод в галузі транспортної політики з сусідніми державами-членами ЄС.

В процесі гармонізації законодавства України із законодавством ЄС здійснюється уніфікація європейської та національної юридичної термінології, а також часткове оновлення, доповнення чи перегляд відповідних кодексів чи законів, а в разі повної відсутності в Україні нормативних актів, необхідних для правового врегулювання певних проблем, якщо таке регулювання передбачене директивами ЄС, -

розробка та запровадження нових законодавчих актів.

Основні напрямки адаптації транспортного законодавства України до законодавства ЄС полягають у наступному:

розробка нормативних актів, що регулюють діяльність транспорту в Україні та відповідають директивам ЄС щодо транспорту, положенням Генеральної Угоди про тарифи і торгівлю (ГАТТ) і Світової організації торгівлі (СОТ), Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС чи вдосконалення існуючої нормативно-правової бази України;

участь України у міжнародних та європейських транспортних організаціях, виконання резолюцій, рекомендацій, що приймаються в рамках цих організацій; вступ України до міжнародних/європейських транспортних організацій;

приєднання до Конвенцій, протоколів та договорів, укладених під егідою міжнародних та європейських організацій;

підготовка та укладення двосторонніх міжурядових угод у галузі транспорту між Україною та європейськими державами [8, с.12].

Кінцевою метою діяльності у цьому напрямку є розбудова в Україні ринково орієнтованого господарства, яке сприятиме повномасштабній інтеграції економіки України у єдиний економічний простір розвинутої Європи.

Висновки. Таким чином, співробітництво між Україною та ЄС у сфері транспорту спрямоване на реконструкцію та модернізацію транспортних систем і мереж доріг в Україні, розвиток і забезпечення сумісності транспортних систем України та ЄС у контексті створення Транс'європейської транспортної мережі. Пріоритетне значення надається підготовці України до імплементації законодавства ЄС, зафіксованого у відповідних додатках Угоди про асоціацію. Підготовка і реалізація поглибленої та всеохоплюючої Угоди про асоціацію з ЄС передбачає укладання та реалізацію двосторонніх угод між Україною та країнами Європейського Союзу про співробітництво, в тому числі у сфері транспорту, які мають готуватися із врахуванням умов постійної трансформації європейської транспортної політики під впливом інтенсивного розвитку світової торгівлі та міжнародного туризму.

Налагодження тісного міжнародного економічного співробітництва України з країнами ЄС у транспортній сфері дозволить забезпечити прискорення інтеграції видів українського транспорту до європейської та світової транспортної системи, впровадження принципів європейської транспортної політики в Україні. Транспорт як інфраструктурна галузь має розвиватися випереджальними темпами, що сприятиме укріпленню зовнішньоторговельних зв'язків України, її територіальному розвитку, залученню транзиту, збільшенню міжнародних туристичних потоків і, як слідство, обсягів валютних надходжень до країни.

Л і т е р а т у р а

1. Винников В. В. Логистические мультимодальные транспортные технологии в системе транспортных коридоров // Вісник економіки транспорту та промисловості.-2013.- № 26 – С. 19.
2. Дикань В.Л. Актуальность улучшения системы комбинированных перевозок в международной транспортной сети// Вісник економіки транспорту та промисловості- 2009.- № 22 - С. 26
3. Захарова О. В. Особенности процесса интеграции национальных транспортных систем до мирового хозяйства [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2007_3/1294.pdf
4. Кислий В.М., Біловодська О.А., Олефіренко О.М., Соляник О.М. Логістика: теорія та практика Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 360 с.
5. Кузьменко Ю. А. Глобализационные процессы мировой экономики, влияющие на функционирование международной транспортной системы / Ю. А. Кузьменко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 36. – С. 35–37.
6. Мандрик І. П., Маковецька Л. О. Перспективні напрями розвитку транспортної системи України в контексті процесів європейської інтеграції economies. [Електронний ресурс]. - Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/nvnu/misnarodvidnos/2009_4/R2/Mandryk.pdf
7. Офіційний сайт Міжнародного транспортного форуму. [Електронний ресурс].- Режим доступа: <http://www.internationaltransportforum.org/>
8. Погребиський М.Л. Державне регулювання ринку транспортних послуг: автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / М.Л. Погребиський; Гуманітарний університет "Запорізький інститут державного та муніципального управління". – Запоріжжя, 2007. – 20 с.
9. Прейгер Д.К. Реалізація потенціалу транспортної інфраструктури України в стратегії посткризового економічного розвитку. – К.:НІСД, 2011. – 36 с.
10. Сирийчик Т., Фургаліські А., Клімкевич Ч., Камола М., Дяченко Т., Пугачов М.,Філіпенко О. Транспортна політика України та її наближення до норм Європейського Союзу / За редакцією Марчіна Свенціцькі. – К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2015. – 102 с.
11. Співробітництво Україна – ЄС в сфері транспорту [Електронний ресурс] // Україна в Європейському союзі. - Режим доступа: <http://ukraine.eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/sectoral-dialogue/transport>
12. Україна і Європейський Союз започатковують транспортний діалог [Електронний ресурс] // Укрінформ. - Режим доступа: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economics/2157467-ukraina-i-es-zapocatkovuut-transportnij-dialog.html>

Reference

1. Vinnikov V. V. Logistic multimodal transpore technologies in the system of transport corridors // News of the Economy and Transport. Promyslovost-2013.- No. 26 - P. 19.
2. Dikan V.L. The urgency of improving the system of combined transport in the international transport network // News of the Economy of Transport and Industrial Development 2009.- № 22 - P. 26
3. Zakharova, O. V (2007), "Features the process of integration national transport systems to the world economy", Problems of foreign economic relations development and

- attraction of foreign investments: regional aspect, [online], available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2007_3/1294.pdf (accessed 25 Oct 2013).
4. Kisliy VM, Bilovodska OA, Olefirenko OM, Solyanik OM Logistic: theory and practice. Tutorial- K.: Center for Educational Literature, 2010. - 360 p.
 5. Kuz'menko, Ju. A. (2010), "The globalization process of world economy, affecting the functioning of the international transport system", News of the Economy of Transport and Industrial Development, vol. 36, pp. 35–37.
 6. Mandrik I. P., Makovecka L. O. Perspective on the development of the transport systems of Ukraine in the context of the process of the european integration economy. [Electronic Resource]. - Access mode: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/nvnu/misnarod_vidnos/2009_4/R2/Mandryk.pdf
 7. OFFICIAL site of the International Transport Forum. [Electronic resource] .- Access mode: <http://www.internationaltransportforum.org/>
 8. Pogrebitsky M.L. Держане регулювання ри-нку транспортних послуг: Abstract of the author. Dis. Cand. Sciences zhhold. Ex: 25.00.02 / M.L. Pogrebitsky; Gumanitarniy unyver-sitet "Zaporizhzhya Institute of State and Municipal Management." - Zaporizhia, 2007. - 20 p.
 9. Prejger D.K. Realization of the potential for transport and innovation in Ukraine in the post-crisis eco-nomic development strategy. - Kyiv: НІСД, 2011. - 36 p.
 10. Syryuchyk T. Furhalski A. Klimkevych Charles, Camogli M., T. Dyachenko, Pugachev M. Alexander Filipenko transport policy ka Ukraine and its convergence with European Union norms / edited by Marcin Święcicki. - Kyiv: Analytical and Advisory Center Blue Ribbon, 2015. - 102 p.
 11. Ukraine and the European Union launch vehicle dialogue [electronic resource] // Ukrinform. - Access: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economics/2157467-ukraina-i-es-zapocatkovuut-transportnij-dialog.html>
 12. Cooperation Ukraine - EU in transport [electronic resource] // Ukraine in the European Union. - Access: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/sectoral-dialogue/transport>

Данильєва Ю.Г. Интеграция Украины в рынок транспортных услуг стран ЕС.

В статье освещены особенности сотрудничества Украины и ЕС в транспортной отрасли, рассмотрены основные пути интеграции транспортной системы Украины в ЕС. Указано, что сотрудничество между Украиной и ЕС в сфере транспорта направлено на реконструкцию и модернизацию транспортных систем и сетей дорог в Украине, развития и обеспечения совместимости тран-

спортных систем Украины и ЕС в контексте создания Трансъвропейской транспортной сети. Определены приоритетные направления сотрудничества Украины и ЕС в области транспорта, в частности, развитие транспортной инфраструктуры Украины и ее интеграция в общеевропейскую транспортную систему; повышение уровня безопасности на транспорте и адаптация соответствующего национального законодательства с привлечением проекта TWINNING; модернизация и обновление основных фондов и подвижного состава транспорта; создание совместного авиационного пространства между Украиной и ЕС. Рассмотрены некоторые региональные инициативы по сотрудничеству Украины и ЕС. Отмечена необходимость разработки специального механизма сертификации с предоставлением государственной поддержки и реализацией принципов международного транспортного права в Украине.

Ключевые слова: интеграция, транспорт, услуги, система, инфраструктура, страны ЕС.

Danilieva J.G. Integration of Ukraine to the transport market of the EU countries.

The article highlights the peculiarities of Ukraine-EU cooperation in the transport sector, the basic ways of transport integration of Ukraine into the EU. It is noted that cooperation between Ukraine and the EU in the transport sector aimed at reconstruction and modernization of transport systems and road networks in Ukraine, the development and interoperability of transport systems of Ukraine and the EU in the context of the creation of the Trans-European Transport Network. The priority areas of cooperation between Ukraine and the EU in the field of transport, including transport infrastructure development in Ukraine and its integration into the European transport system; improving transport safety and adaptation of relevant national legislation with the assistance of the EC TWINNING; modernization and replacement of fixed assets and rolling stock transportation; a Common Aviation Area between the EU and Ukraine. The article considers some regional initiatives for cooperation between Ukraine and the EU. It emphasizes the need to develop a special mechanism for certification of state support and implementation of the principles of international transport law in Ukraine.

Keywords: integration, transport, services, system infrastructure, the EU.

Данильєва Ю.Г. – к.і.н., доцент кафедри туризму і готельного господарства Східноукраїнського національного університету імені В.Даля, e-mail: julija1227@rambler.ru

Рецензент: д.е.н., **Д'яченко Ю.Ю.**

Стаття подана 01.04.2017